

LEDARE

Ledare: Gamla läxor

PUBLICERAD 2007-12-04

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Skaffa nyhetsbrev

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Vad vill Reinfeldt? Detta är en huvudfråga för Sverige, i dubbel mening. Statsministerns fokus blir regeringens. Och det sitter i huvudet: vilken föreställning har statsministern om den uppgift som bör dominera tanke och handling?

Fredrik Reinfeldts framträdande på Industridagen nyligen gav en god inblick i hur han tänker.

Två stora berättelser upptog statsministern.

Den ena handlade om demografi. Svenskarna blir äldre. Ska vi klara välfärden måste arbetslinjen hävdas. Därav starka åtgärder för att människor ska ta sig från bidrag till arbete.

Den andra handlade om ”makroekonomisk stabilitet”. Detta är den stora läxan att lära från de senaste årtiondena, förklarade statsministern. Staten bör gå med överskott. Och det bör inte vara några små överskott; mer än 100 miljarder kronor per år de närmaste åren, inklusive försäljning av statliga företag. ”Därmed rustar vi Sverige för en demografisk utmaning.”

Dessa båda berättelser var uppenbart de starka för statsministern, de som formade hans grundläggande orientering. Resten blev mer lämplighetsfrågor. Ämnet för årets Industridag – gemensamt ordnad av fack och industri – var den kommande propositionen om forskning och innovation. Hur mycket investerar staten i Sveriges framtid? Kring den frågan resonerade Reinfeldt lågmält och oförbindligt.

Det finns många utgiftskrav, konstaterade han: forskning, infrastruktur, psykiatrireform, etcetera. Viktigast är att regeringen upprätthåller ”den makroekonomiska stabiliteten”. Överskotts målet för staten måste klaras. Kapacitetsutnyttjandet börjar nu också bli högt i ekonomin, så vi får inte spä på utgifterna så att det blir inflation. Med vissa sätt att räkna har Sverige redan nått EU-målet om en procent av BNP i offentliga FoU-satsningar – nämligen om vi räknar in försvarsforskning samt kommuner och landsting. Det är också lite för tidigt att säga något bestämt. FoU-propositionen ska inte läggas fram förrän hösten 2008 och är ännu inte förhandlad i regeringen.

Ungefär så resonerade Reinfeldt.

En stor berättelse som saknas hos statsministern är den om Sveriges ökade sårbarhet i den nya globala ekonomin. Sveriges industrinära forskning bärs upp av några få globala företag. Vad händer om Astra Zeneca, som en följd av ett strategiskifte inom en läkemedelsindustri i beråd, drar ner drastiskt på de 12 miljarder kronor per år som detta brittiska företag med amerikansk vd ännu satsar på FoU i Sverige? Vilken blir konsekvensen om en grupp av internationella riskkapitalbolag lägger ett bud på 25 kronor för Ericsson, som alltså leds från Sverige, när aktien reas för 15?

Regeringen kan göra saker när den ser sådana risker: Lyfta nivån och volymen på svensk forskning, så att vi håller mycket attraktiva miljöer för globala företag. Sänka bolagsskatt och kapitalskatt. Mildra den extrema svenska beskattningen av högutbildade. Se till att universitetssjukhusen verkligen fungerar för klinisk forskning och kliniska tester. Undanröja hinder för att kunna utnyttja våra potentiellt värdefulla läkemedels- och patientregister för FoU. För att ta några exempel.

Frågan om enprocentsmålets innebörd, som statsministern pekade på, har Globaliseringsrådet löst om regeringen vill lyssna på dess rapport nyligen. Lyft statens FoU-anslag med 15 procent per år i fyra fem år framåt, på samma sätt som Irland beslutat sig för, så behöver vi inte ägna oss åt meningslösa diskussioner om hur målet ska definieras.

Samhället är större än staten, sa de gamla moderaterna. De hade rätt. Sveriges framtida styrka avgörs inte av statskassan utan av ekonomins dynamik och förädlingsgrad. Tanken att vi klarar framtidens demografiska tryck genom att staten ”samlar i ladorna” – på bekostnad av forskning, utveckling och ett tillväxtfrämjande skattesystem – är ohållbar. Detta har nyligen visats i en studie av Ulf Jakobsson, Jan Herin och Anders Rydeman för Svenskt Näringsliv. När den offentliga bruttoskulden nu strax är nere på en låg nivå, bör Sveriges tillväxtkraft stå i centrum för tanke och handling, inte statskassans överskott. Konjunkturen år 2007 är inget som helst skäl mot att lyfta svensk forskning fram mot 2012. Stärkt svensk forskning skapar ingen överhettning.

Det är klokt att lära av en läxa 30 år bakåt, som statsministern framhöll. Risker är bara att man blir så upptagen av en gammal läxa att man inte läser den nya läxan. Den handlar om Sveriges attraktions- och tillväxtkraft i den globala ekonomin. Historien är full av beslutsfattare som låtit sig upptas av en tidigare epoks problem, utan att se vad de möter i nuet. Alltjämt finns tid för Fredrik Reinfeldt att undvika det ödet.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt